

ECT aktualitātes: 2022. gada decembris

A. Lielās palātas nolēmumi

Pārskata periodā nav pieņemti

B. Būtiskākie palātu nolēmumi

1. Pannon Plakát Kft and Others v. Hungary

Pieteikums Nr. 39859/14, 2022. gada 6. decembris (vēl nav galīgs)

Neprognozēti likuma grozījumi, kas liedz iespēju gūt peļņu un neparedz atvieglojumus, neatbilst tiesībām uz īpašumu

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221253>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13913>

Pieteicēji bija uzņēmumi, kuriem piederēja lielceļu malu reklāmu stendi. Reklāmu izvietošana šādos stendos bija atļauta ar nosacījumu, ka tie neapdraud ceļu satiksmi. Ar divu dienu pārejas periodu likumdevējs ieviesa absolūtu aizliegumu šādu stendu izmantošanai. Nākamajā gadā tika noteikts arī pienākums novākt jau uzstādītos stendus, dodot tam nepilnu divu mēnešu termiņu.

ECT norādīja, ka reklāmu stendi ir neelastīgi un nepielāgojami īpašumi, kas nav izmantojami cita veida uzņēmējdarbībā. Pieņemto grozījumu dēļ pieteicējiem bija jālauž vai jāmaina slēgtie līgumi un jāsedz šo stendu novākšanas izmaksas. Pieteicēju ienākumi būtiski samazinājās, kas mazināja to ieguldījumu vērtību. Likumdevēja ieviešanās rezultātā pieteicēji bija zaudējuši tirgus izmantošanas iespējas, kas tiem liedza gūt peļņu un samazināja to daļu kapitālvērtību. Šo tiesību uz īpašumu ierobežojumu ECT klasificēja kā īpašuma izmantošanas kontroli.

Neraugoties uz to, ka šajā jomā valstīm atvēlama plaša rīcības brīvība, ECT konstatēja, ka pieteicējiem bija radīts nesamērīgs individuālais slogs. Tiesa ņēma vērā, ka regulējumam bija neadekvāti īss pārejas periods; ka pienākums novākt stendus radīja zināmu atpakaļejošu ietekmi; ka regulējums līdz šim bija bijis nemainīgs vairāk nekā desmit gadus un jau bija ietvēris kvalificētu aizliegumu (satiksmes drošības apdraudējuma gadījumā); ka likumdevējs nebija paredzējis nekādus pozitīvus atvieglojošus pasākumus, piemēram, kompensācijas shēmas; kā arī zudušo biznesa iespēju ietekmi uz konkrētajiem pieteicējiem uzņēmumiem.

2. K.K. and Others v. Denmark

Pieteikums Nr. 25212/21, 2022. gada 6. decembris (vēl nav galīgs)

Bērnu interešu pārākums bērnu-vecāku attiecību noregulēšanā surogācijas kontekstā

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221261>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13915>

Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7514285-10313040>

Precēts dāņu pāris Ukrainā noslēdza līgumu par surogāciju, izmantojot vīra spermā. Surogātmātei piedzima dvīņi, un viņai tika samaksāts par pakalpojumu. Ukrainā izsniegtajās dzimšanas apliecībās dāņu pāris tika norādīti kā bērnu vecāki.

Dānijā tēva radniecība tika atzīta, bet potenciālā māte netika reģistrēta. Tēvam un potenciālajai mātei tika apstiprinātas kopīgas aizgādības tiesības. Atbilstoši nacionālajiem likumiem adopcija potenciālajai mātei bija liegta, jo surogātmāte bija saņēmusi samaksu par surogācijas pakalpojumu. Augstākā tiesa analizēja bērnu intereses tikt adoptētiem pret mērķi novērst to, ka nedzimuši bērni tiek padarīti par precī un ka neaizsargātas sievietes tiek pakļautas izmantošanas riskam. Ievērojot to, ka dvīņiem bija piešķirta Dānijas pilsonība, ka pārim bija kopīga aizgādība, ko potenciālā māte varētu salabāt arī šķiršanās vai tēva nāves gadījumā, un ka mantojuma jautājumu bija iespējams risināt ar testamenta palīdzību, Augstākā tiesa pārkāpumu nekonstatēja.

Pieteikumu ECT iesniedza potenciālā māte un dvīņi. ECT konstatēja, ka attiecībā uz tiesību uz ģimenes dzīvi īstenošanu šķēršļi nav bijuši, un šo sūdzības daļu noraidīja. Arī attiecībā uz mātes privāto dzīvi ECT konstatēja, ka publiskie apsvērumi acīmredzami atsvēra viņas intereses. Sprieduma turpmākā analīze balstījās uz bērnu privātās dzīves apsvērumiem.

ECT atsaucās uz savu Francijas Kasācijas tiesai sniegto konsultatīvo atzinumu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019. gada 10. aprīļa konsultatīvo atzinumu par formālu vecāku-bērnu attiecību likumisku atzīšanu starp bērnu, kas uz intrauterīnas surogācijas līguma pamata dzimis ārzemēs, un potenciālo māti, lūgums Nr. P16-2018-001*), kurā bija definēts, ka no Konvencijas 8. panta neizriet pienākums garantēt konkrētu reģistrācijas formu, un ka arī citas metodes – piemēram, adopcija – varētu nodrošināt bērna interešu ievērošanu. Neraugoties uz garantijām, ko piešķir Dānijas likumi (piemēram, spēcīgais aizgādības tiesību regulējums), līdz ar adopcijas aizliegumu bērniem bija liegtas tiesības uz jebkādu bērnu-vecāku attiecību atzīšanu ar potenciālo māti. Tas negatīvi ietekmēja bērnu privāto dzīvi un nostādīja viņus tiesiski nenoteiktā situācijā attiecībā uz savu identitāti sabiedrībā. Bērni bija dzīvojuši kopā ar savu tēvu un potenciālo māti kopīgā ģimenē gandrīz septiņus gadus un uzskatīja abus par saviem vecākiem. Viņu labākajās interesēs acīmredzami bija, lai bērnu-vecāku attiecības tiktu atzītas attiecībā uz abiem vecākiem. Attiecīgi bērnu tiesības uz privāto dzīvi bija pārkāptas.

3. M.K. and Others v. France

Pieteikumi Nr. 34349/18 u. c., 2022. gada 8. decembris (vēl nav galīgs)

Lēmuma nepildīšana, ar kuru uzdots nodrošināt apmešanās vietu patvēruma meklētājiem, pārkāpj taisnīgas tiesas garantijas

Sprieduma teksts (franču val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221264>
Juridiskais kopsavilkums (franču val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13927>
Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7516618-10316870>

Šajā lietā apvienoti pieteikumi no trim patvēruma meklētāju ģimenēm, attiecībā uz kurām administratīvās tiesas bija lēmušas, ka patvēruma procedūras laikā tās nodrošināmas ar apmešanās vietu. Vietējā prefektūra administratīvajās tiesvedībās neiesaistījās un lēmumus nepildīja pat pēc tam, kad administratīvās tiesas bija formāli konstatējušas lēmumu neizpildi.

Pieteicēji vērsās ECT, kas lēma par pagaidu noregulējumu, uzliekot Francijai pienākumu pieteicējus nodrošināt ar ārkārtas izmitināšanas vietu. Francija šos lēmumus izpildīja nekavējoties.

Vērtējot lietu pēc būtības, ECT konstatēja, ka Francijā ir paredzētas tiesības uz ārkārtas izmitināšanas vietu noteiktu kritēriju izpildīšanās gadījumā. Tādēļ administratīvās tiesvedības priekšmets bija civiltiesība, kas pielīdzināma tiesībām uz konkrēti garantētu sociālo nodrošinājumu (pretstatā lēmumiem par migrāciju, iebraukšanu valstī vai izraidīšanu, kas nav uzskatāmi par civiltiesību Konvencijas 6. panta izpratnē), un uz to Konvencijas 6. pants bija attiecināms.

Saistībā ar valdības argumentu, ka izmitināšanas centri bija pārpildīti un ka valsts nevarēja segt izmitināšanas izmaksas, ECT atbildēja, ka valdība nebija sniegusi informāciju par iespēju šīs ģimenes izmitināt citos valsts reģionos, kā arī nebija pietiekami pamatojusi nespēju segt apmešanās izdevumus. Papildus tam pašvaldība nebija veikusi nekādas darbības, lai informētu centrālās valsts iestādes par resursu trūkumu, kā arī nebija iesniegusi savus paskaidrojumus vai jebkādā citā veidā piedalījies administratīvajā tiesvedībā. Lēmumu izpildes procedūras tika ignorētas līdz pat brīdim, kad lietā iesaistījās ECT. Kaut arī neizpildes termiņi nebija pārlieku ilgi, ECT uzsvēra, ka šeit runa bija nevis par kavējumiem lēmumu izpildē, bet gan par attīkšanos tos pildīt, un konstatēja Konvencijas 6. panta pārkāpumu.

4. Spasov v. Romania

Pieteikums Nr. 27122/14, 2022. gada 6. decembris (vēl nav galīgs)

Eiropas Savienības tiesību nepiemērošana kā acīmredzama kļūda, kas liedz tiesiskuma īstenošanu

Sprieduma teksts (franču val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221252>
Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13918>
Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7514275-10313027>

Pieteicējs ar Bulgārijā reģistrētu kuģi un Bulgārijā izsniegtu zvejošanas licenci zvejoja akmeņplekstes Eiropas Kopienas ūdeņos Rumānijas ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā. Rumānijas iestādes pieteicēju arestēja un, piemērojot ANO Jūras tiesību konvenciju un nacionālos likumus, notiesāja pieteicēju par zvejošanu bez Rumānijā izsniegtas licences. Viņam tika piespriests viens gads nosacīta cietumsoda un vairāki papildsodi (trīs sodi katrs 1350 *euro* apmērā, daļēja kuģa vērtības konfiskācija 2250 *euro* apmērā un viena gada liegums zvejojot Rumānijas ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā).

Izskatot šo lietu, Rumānijas tiesas noraidīja pieteicēja argumentu, ka konkrētajā situācijā būtu piemērojamas Eiropas Savienības regulas par kopējo zivsaimniecības politiku. Tāpat tās ignorēja Eiropas Komisijas Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta atzinumu, ka Rumānijas iestādes nopietni pārkāpj kopējo zivsaimniecības politikas regulējumu un ka tiesvedība pret pieteicēju neatbilst Eiropas Savienības tiesībām. Saistībā ar Rumānijas saistību neizpildi bija uzsākta arī pārkāpumu procedūra, kas tika slēgta tikai pēc grozījumiem Rumānijas normatīvajā regulējumā.

ECT secināja, ka pieteicēja notiesāšana, neievērojot ES kopējo zivsaimniecības politikas regulējumu un ignorējot Eiropas Komisijas apelācijas tiesvedības laikā pausto viedokli, ka tiesvedība pret pieteicēju ir pretrunā ES tiesībām, bija uzskatāma par acīmredzamu kļūdu tiesību piemērošanā (*manifest error of law*). Šaubu gadījumā Rumānijas tiesas varēja vērsties ar prejudiciālo jautājumu Eiropas Savienības Tiesā. Rumānijas lēmumi radīja tiesiskuma liegumu (*denial of justice*) un līdz ar to bija pretrunā Konvencijas 6. pantam.

Attiecībā uz pieteicējam piemērotajām finansiālajām sankcijām ECT atsaucās uz savu iepriekš izdarīto secinājumu, ka pieteicēja notiesāšana bija balstīta uz acīmredzamu kļūdu tiesību piemērošanā. Tā kā Eiropas Savienības tiesību normas ļāva pieteicējam zvejot Rumānijas ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, Konvencijas 1. protokola 1. pantā garantēto tiesību uz īpašumu ierobežojums nebija balstīts uz likumu.

5. Sevdari v. Albania

Pieteikums Nr. 40662/19, 2022. gada 13. decembris (vēl nav galīgs)

Tūkumi vīra ienākumu reģistrācijā un nebūtiski profesionālie pārkāpumi neveido pietiekamu pamatu prokurores atlaišanai no amata

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221482>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13943>

Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7520341-10322822>

Pieteicēja tika atlaista no prokurores amata Albānijas tiesu sistēmas reformas ietvaros, kas ietvēra esošo tiesnešu un prokuroru pārvērtēšanu. Šo pārvērtēšanas procesu kopumā ECT jau bija atzinusi par atbilstošu Konvencijai savā 2021. gada 9. februāra spriedumā lietā “*Xhoxhaj v. Albania*” (*pieteikums Nr. 15227/19*), citstarp ņemot vērā, ka tas bija balstīts uz Venēcijas komisijas un citu starptautisku orgānu ieteikumiem par korupcijas apkarošanas nepieciešamību Albānijas tiesu sistēmā. Tomēr tieši pieteicējas atlaišanu ECT atzina par neatbilstošu samērīguma prasībām.

Pieteicēja prokurores profesijā uzsāka strādāt 2003. gadā un tika atlaista 2019. gadā, jo nevarēja pierādīt, ka viņas vīrs bija samaksājis nodokļus par Grieķijā un Saūda Arābijā gūtiem ienākumiem. Papildus tam viņa sava amata ietvaros bija nokavējusi termiņu pārsūdzības iesniegšanai valsts vārdā. Pēc atlaišanas no prokurores amata pieteicēja turpināja praktizēt kā advokāte.

Piemērojot lietā “*Denisov v. Ukraine*” (*Lielās palātas 2018. gada 25. septembra spriedums, pieteikums Nr. 76639/11*) nostiprinātos principus, ECT norādīja, ka

atlaišanas rezultātā pieteicēja zaudēja savu amatu tieslietu sistēmā un atalgojumu, kas nenoliedzami radīja nopietnas sekas viņas pašas un viņas ģimenes labklājībai. Turklāt atlaišana tiesu sistēmas reformas ietvaros piešķīra stigmatu sabiedrības acīs. Līdz ar to pieteicējas atlaišana ietilpa 8. panta tvērumā un ierobežoja viņas privāto dzīvi.

ECT uzsvēra, ka atlaišanai no profesijas, kurā persona iecelta uz mūžu, nepieciešams īpaši nopietns pamatojums. Attiecībā uz vīra ienākumiem Grieķijā ECT norādīja, ka runa bija par 15–20 gadu periodu pirms disciplinārās procedūras, kurā viņš vēl nebija pieteicējas vīrs un kurā pieteicēja vēl nebija prokure. Savukārt attiecībā uz Saūda Arābijā gūtajiem ienākumiem ECT norādīja, ka runa bija par algu, ko pieteicējas vīrs bija saņēmis kā darba ņēmējs, un iztrūka vienīgi pierādījumi par nodokļu nomaksu. Nebija nekādu norāžu, ka šie ienākumi būtu bijuši iegūti nelikumīgi. Turklāt tie veidoja tikai nelielu proporciju no laulāto ienākumiem. Saistībā ar nokavēto apelācijas iesniegšanas termiņu ECT uzsvēra nacionālo iestāžu secinājumu, ka tas bijis tikai izolēts incidents, turklāt zema profila lietā un, kā konstatējuši starptautiskie novērotāji, bez patiesām izredzēm. Ievērojot minētos faktorus, ECT uzskatīja, ka pieteicējas atlaišana, kas ietvēra arī mūža aizliegumu atgriezties tiesu sistēmā, bija nesamērīga un radīja Konvencijas 8. panta pārkāpumu.

6. Elmazova and Others v. North Macedonia

Pieteikumi Nr. 11811/20 u. c., 2022. gada 13. decembris (vēl nav galīgs)

Valstij ir pozitīvs pienākums aktīvi rīkoties, lai novērstu minoritāšu kopienu segregāciju, pat ja to izraisījuši neitrāli faktori

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221503>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13941>

Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7520346-10322827>

Lietā tika aplūkota romu skolēnu segregācija atsevišķās Ziemeļmaķedonijas skolās un klasēs (piemēram, skola ar 83,5 % romu skolēnu proporciju). Šo segregāciju bija radījusi ne-romu vecāku atteikšanās reģistrēt savus bērnus šādās skolās un savu bērnu pārceļšana uz citām skolām, tai skaitā ārpus sava ģeogrāfiskā rajona. Viena no lietā aplūkotajām skolām bija spērusi soļus situācijas mainīšanai (vizītes mājās, tikšanās ar vecākiem, skrejlapu izplatīšana, tikšanās ar pašvaldību pārstāvjiem), tomēr tie rezultātus nedeķa. Uz situācijas problemātiku vairākkārt bija norādījis ombuds, kā arī starptautiskas organizācijas.

ECT konstatēja, ka, lai arī konkrētajā situācijā diskriminācijas nolūks nav bijis, tomēr faktiskā segregācija pati par sevi bija diskriminējoša. Līdz ar to valstij bija pienākums veikt efektīvus pozitīvus pasākumus, lai labotu faktisko nevienlīdzību un izjauktu “marginalizācijas loku”. Valdība nebija sniegusi skaidrojumu tam, kādēļ, neraugoties uz ombuda ieteikumiem, nebija veikti pasākumi, lai mazinātu etniskā līdzsvara trūkumu. Bez šādiem pasākumiem situācija turpināja pasliktināties, un 2021./2022. mācību gadā konkrētajā skolā iestājās vienīgi romu skolēni.

ECT konstatēja diskrimināciju attiecībā uz tiesībām uz izglītību (Konvencijas 14. pants kopsakarā ar 1. protokola 2. pantu), kā arī norādīja, ka atbilstoši Konvencijas

46. pantam valstij ir pienākums veikt vispārīgus pasākumu sistēmiskās problēmas risināšanai atbilstoši ombuda un starptautisko institūciju ieteikumiem.

7. Zemmour v. France

Pieteikums Nr. 63539/19, 2022. gada 20. decembris (vēl nav galīgs)

Kriminālsods par izteikumiem, kuru mērķis ir veicināt diskrimināciju un kurināt naidu pret musulmaņiem, nerada vārda brīvības pārkāpumu

Sprieduma teksts (franču val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-221837>

Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=003-7527110-10334050>

Pieteicējs – žurnālists un komentētājs – uzstājās televīzijā saistībā ar savas grāmatas iznākšanu. Pārtraides laikā pieteicējs negatīvi izteicās par islāmu, citstarp dēvējot to par “invāziju”, “kolonizāciju” un “teritoriālo okupāciju” un sakot, ka Francijā dzīvojošiem musulmaņiem būtu jāliek izvēlēties starp islāmu un Franciju. Papildus tam viņš vienādoja islāmu un džihādu un noliedza, ka Francijā dzīvotu musulmaņi, kuri būtu integrējušies un dzīvotu mierā. Pieteicējs tika notiesāts par diskriminācijas un reliģiskā naida kurināšanu, un viņam tika piespriests kriminālsods 3000 *euro* apmērā.

ECT noraidīja valdības argumentu, ka uz šāda veida izteikumiem attiektos Konvencijas 17. pantā ietvertais tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums un tādēļ tie neietilptu tiesību uz vārda brīvību tvērumā. Lai gan konkrētie izteikumi bija vērsti uz diskrimināciju un reliģiskā naida kurināšanu, ECT nekonstatēja, ka to mērķis būtu bijis Konvencijā garantēto tiesību un brīvību iznīcināšana. Vienlaikus minētais izteikumu mērķis bija jāņem vērā, vērtējot ierobežojuma samērīgumu.

ECT norādīja, ka pieteicēja izteikumi bija vērsti pret musulmaņu kopienu kopumā, prezentējot to kā sabiedrības draudu un postulējot, ka visi musulmaņi solidarizējas ar ticības vārdā pastrādāto vardarbību. Šādi pieteicēja izteikumi pārsniedza islāma kritiku vai diskusiju par reliģiskā fundamentālisma izplatīšanos Francijas piepilsētās. Līdz ar to tie nebaudīja augstu Konvencijas 10. panta aizsardzību un valstij bija liela rīcības brīvība ierobežojuma izvēlē. ECT atsaucās arī uz pienākumiem un atbildību, kas pieteicējam izrietēja no viņa žurnālista profesijas, kā arī salīdzinoši zemo piespiesto sodu, lai konstatētu, ka pieteicēja notiesāšana viņa tiesības uz vārda brīvību nepārkāpa.

8. Moraru and Marin v. Romania

Pieteikumi Nr. 53282/18 u. c., 2022. gada 20. decembris (vēl nav galīgs)

Zemāka piespiedu pensionēšanās vecuma noteikšana sievietēm ir diskriminējoša, jo balstās uz stereotipiem par dzimumu lomām

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-221835>

Preses relīze (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=003-7527069-10333981>

Rumānijas normatīvie akti paredzēja civildienesta attiecību automātisku izbeigšanos pensijas vecuma sasniegšanas brīdī. Vīriešiem pensijas vecums bija 65 gadi, bet sievietēm attiecīgajā laika posmā – 60,5 gadi. ECT pieteicēju sūdzību skatīja no Konvencijas 12. protokola 1. pantā noteiktā diskriminācijas aizlieguma viedokļa.

ECT atkārtoja, ka attiecībā uz regulējumu sociālās drošības jomā valstīm ir plaša rīcības brīvība, bet vienlaikus tikai īpaši pamatoti iemesli (*very weighty reasons*) var attaisnot atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz dzimumu. Attiecībā uz konkrēto regulējumu ECT konstatēja, ka likumdevējs bija balstījies uz stereotipiem par dzimumu lomām un bija aplūkojis sievietes kā viendabīgu grupu, kurai atņemta iespēja lemt par sevi, ignorējot viņu personisko situāciju vai vēlmes attiecībā uz profesionālo dzīvi un karjeras attīstību. Līdz ar to uz dzimuma pamata noteikts zemāks piespiedu pensionēšanās vecums bija diskriminējošs.

C. Nolēmumi lietās pret Latviju

Pārskata periodā nav pieņemti

D. Komunicētās lietas pret Latviju

Pārskata periodā nav komunicētas